

Oponentský posudok na habilitačnú prácu

Autor: PaedDr. Lada Kaliská, PhD.

Téma: Psychometrické vlastnosti a slovenské normy dotazníkov črtovej emocionálnej inteligencie pre deti a adolescentov

Oponent: Doc. PhDr. Marta Valihorová, CSc.

Študijný odbor: 3.1.11 Pedagogická, poradenská a školská psychológia

FSV a Z Nitra

Habilitačná práca dr. Lady Kaliskej sa zameriava na rozpracovanie konštruktu emocionálnej inteligencie (na pozadí tzv. nových druhov inteligencie) ako aj možnosti jej merania. Teoretická analýza sa zameriava na dve konceptualizácie emocionálnej inteligencie (EI), a to na EI ako kognitívno-emocionálna schopnosť a na EI ako osobnostnú črtu. Keďže na meranie sú pomerne obmedzené možnosti merania emocionálnych kompetencií výkonovými testami, centrom výskumného zámeru autorky bol črtový model EI, ktorý rozpracoval Petrides. Oceňujem, že hlavným cieľom habilitačnej práce bola empirická verifikácia psychometrických vlastností (validity a reliability) slovenských verzií dotazníkov TEIQue pre deti (75 položiek) a adolescentov (156 položiek), vytvorenie percentilových noriem pre posúdenie úrovne EI u slovenskej detskej, resp. adolescentnej populácie. *Uvedenú skutočnosť považujeme za veľmi významný vedecký počin najmä preto, že v našich podmienkach absentuje merací nástroj na zisťovanie úrovne EI u tejto skupiny populácie. Oceňujeme tiež skutočnosť, že verifikáciu TEIQue-CF uskutočnila na vzorke 365 žiakov vo veku 11-13 rokov, pričom využila náležité metódy a štatistické postupy. Podobne verifikovala aj TEIQue-AF na 923 žiakoch vo veku 17-18 rokov. Zistenia zrealizovaných výskumov svedčia v prospech akceptovateľných psychometrických vlastností slovenských plných verzií dotazníkov TEIQue pre deti a adolescentov.*

Už v Úvode autorka naznačuje všeobecne známu skutočnosť, že emocionálna inteligencia vyvolala a vyvoláva u psychológov istú polemiku s tým, že jedna skupina psychológov tento konštrukt víta s nadšením, iná skupina ho spochybňuje. **Škoda, že neuvádza, kto do ktorej skupiny patrí a tiež svoj názor, ku ktorej skupine sa prikláňa.** Oceňujeme, že dr. Kaliská realizuje úspešne spoluprácu s Petridesom, ktorá trvá od r.2011, a tiež oceňujeme je viac ako 4 ročné výskumné úsilie vytvoriť slovenskú verziu dotazníka pre deti a adolescentov. Vo výskume sa autorka zamerala výlučne na výskumné zistenia, týkajúce sa psychometrických vlastností detskej verzie dotazníka črtovej EI – krátka forma. Autorka si uvedomuje odlišnosti detí od dospelých. Predpokladá, že dotazníky sa stretnú s pozitívnym ohlasom u odborníkov z oblasti poradenskej i pedagogickej diagnostiky a tiež u odborníkov z edukačnej praxe – pri koncipovaní intervenčných programov, Školských vzdelávacích programov, pri určovaní

cieľov etickej či emocionálnej výchovy a pod. *Domnievame sa, že treba uvažovať s ich využitím i pri pregraduálnej aj postgraduálnej príprave učiteľov.*

Z tohto hľadiska teda považujeme habilitačnú prácu za veľmi aktuálnu a významnú.

Pre spracovanie textu autorka využila 199 odborných zdrojov, z ktorých 117 (59,79 %) je cudzojazyčnej (anglickej) proveniencie, čo naznačuje, že autorka má nielen veľmi široký prehľad v dostupných domácich i zahraničných zdrojoch, ale preukázala veľmi dobrú schopnosť vhodne ich využiť a realizovať ich exaktnú komparáciu a analýzu.

Prvá časť práce (kap.1 – Teoretické východiská k problematike inteligencie – je logicky usporiadaná, pričom vychádza z histórie pojmu (1.1.) až po súčasné chápanie a nové druhy inteligencie (1.2.).Definuje základné pojmy, vyjasňuje niektoré vzťahy a venuje sa najmä novším druhom inteligencie (triarchická koncepcia, praktická inteligencia, teória mnohorakých inteligencií, morálna inteligencia, sociálna). Celá prvá časť (i podkapitoly) je spracovaná s veľkou „ľahkosťou“ a znalosťou, naznačuje, že autorka má nielen náležitý prehľad v teoretických východiskách, ale zaujíma i vlastné stanovisko, čo hodnotíme veľmi pozitívne.

Drobnú pripomienku máme k označeniu viacerých tabuliek a obrázkov (str. 26 T1) nie je uvedený zdroj – vlastné spracovanie? Podobne T2. (Aj v druhej časti T4 – žiada sa označiť autora, ktorý síce je uvedený v texte, ale pri tabuľke chýba, obrázok 1 – str. 56 taktiež neskôr v texte nachádzame autora, avšak v názve obrázku absentuje, taktiež T6, T7).

Druhá časť je venovaná Psychologickému konštruktú emocionálnej inteligencie, ktorý má len nedávnu históriu, tak ako uvádza autorka. Aj pri spracovaní tejto časti autorka preukázala náležitý prehľad v predmetnej problematike a najmä schopnosť komparovať výskumné zistenia rôznych autorov, najmä pokiaľ ide o komparáciu charakteristík a potenciálov jednotlivcov s dominantnou EI a všeobecnou inteligenciou (IQ), vývin konštruktú EI, EI ako súčasť modelu schopností a ako súčasť zmiešaných modelov. Osobitnú pozornosť venuje konceptu črtovej EI podľa Petridesa a jej faktorom.

Tretia a štvrtá, najrozsiahlejšie časti práce (takmer 100 strán) sú venované Dotazníku črtovej inteligencie pre deti, jeho štatistickej deskripcii a psychometrickým vlastnostiam, s cieľom pripraviť slovenské verzie dotazníkov TEIQue-CF pre deti a TEIQue-AF pre adolescentov. Taktiež sa ich autorka usiluje metodologicky preskúmať s cieľom informovať, prípadne ponúknuť psychologické ale aj pedagogickej komunite overený nástroj na meranie úrovne EI a jej komponentov práve u detí a adolescentov .Keďže neexistuje empiricky podložený nástroj na meranie črtovej EI pre deti a adolescentov, tento počín oceňujeme a hodnotíme veľmi pozitívne.

Obe časti majú porovnateľnú štruktúru, resp. osnovu, ako aj metodologický postup, pretože išlo o porovnateľné vedecké operácie, avšak s orientáciou na inú vekovú kategóriu.

Výskum, ktorý autorka realizovala, má teda metodologický charakter, pričom autorka okrem štatistickej deskripcie premenných meraných slovenskou verziou dotazníka TEIQue-CF pre deti posudzovala vybrané aspekty validity a reliability nástroja, pričom využila náležité štatistické procedúry.

Piata časť má názov Kritika konštruktú emocioálnej inteligencie a budúce výskumné zámery,.

Konštatujem, že v tejto časti uvádza nielen vybrané kritiky v oblastiach teoretického, metodologického a aplikačného kontextu EI (napr. Mathews, Brody, Petrides a i.), ale ponúka konkrétne možnosti ich vedeckej verifikácie. Práve túto skutočnosť treba vyzdvihnúť osobitne, pretože v nej nachádzame vlastný prínos autorky k ďalšiemu možnému bádaniu v EI.

V tejto súvislosti ma zaujíma, aké sú obmedzenia jej realizovaného výskumu (v čom vidí úskalía), a aké sú jej ďalšie návrhy na verifikáciu konštruktú črtovej emocioálnej inteligencie. Zároveň ma zaujíma, či má autorka takýto plán ďalšej výskumnej činnosti, ak áno, v akom časovom horizonte.

Šiesta časť je venovaná potenciálu emocioálnej inteligencií v prostredí školy. Aj napriek tomu, že je veľmi stručná (len strán 6 strán) predstavuje akési praktické vyústenie celej práce do aplikačnej roviny, najmä v kontexte jej rozvíjania v školskom prostredí, s dôrazom na jej synergetické fungovanie s kognitívnymi procesmi a schopnosťami. Práve zdôrazneniu rozvíjania EI, ako prediktora vyšších výkonov aj tvorbou a implemetáciou intervenčných programov do edukačnej praxe, treba venovať v súčasnosti náležitú pozornosť. To si však vyžaduje celú radu postupných krokov, medzi ktoré patrí aj posledný krok – testovanie efektivity programu EI. Autorka svojou habilitačnou prácou, overením psychometických charakteristík akceptovateľných dotazníkov radu TEIQue, prispieva nielen k rozšíreniu poznatkov o EI a jej meraní, ale skúmané metodiky či už v skrátenej alebo plnej verzii môžu poskytnúť učiteľom i školským psychologom informácie o zmenách v osobnosti žiakov po realizovaní intervenčných programov, zameraných na rozvíjanie EI, ktoré doteraz chýbalo. ***Prosím autorka o zaujatie stanoviska k tomu, či disponuje konkrétnymi návrhmi, ako v edukačnej praxi rozvíjať vlastnosti črtovej EI (15 dimenzií), ak áno, prosím o ich prezentovanie. Práve to by som považovala za veľký prínos aplikácie výsledkov výskumu v reálnej edukačnej praxi (bolo by ich možné v budúcnosti spracovať a dať k dispozícii učiteľom, resp. školským psychologom?)***

Záver

Predložený text má vysokú vedeckú hodnotu, vyznačuje sa kritickou analýzou skúmaných javov, pričom celý text tvorí jednoliaty celok. Oceniť treba aj formálnu stránku spracovania. Ciele práce, ktoré autorka formulovala, sa podľa môjho názoru podarilo v plnej miere splniť. Popri kvalitnej habilitačnej práci, celá doterajšia vedecko-výskumná činnosť uchádzačky a jej pedagogické pôsobenie presvedčivo preukazujú na jej kompetenciu a vysokú erudíciu.

Dr. Lada Kaliská PhD. habilitačnou prácou „Psychometrické vlastnosti a slovenské normy dotazníkov črtovej emocioálnej inteligencie pre deti a adolescentov“ kvalitným teoretickým

a vlastným empirickým poznaním prispieva nielen k rozšíreniu poznania v predmetnej problematike, ale najmä merania EI, ako významného konštruktú .

Pre uvedené kvality a prínosy habilitačnej práce, ale i preto, že práca spĺňa požiadavky štandardne kladené na habilitačné práce ,

navrhujem, aby po úspešnom habilitačnom konaní bol PaedDr. Lade Kaliskej, PhD.

udelený vedecko-akademický titul docent v študijnom programe 3.1.11 Pedagogická, poradenská a školská psychológia.

V Banskej Bystrici 14.4.2015

Doc. PhDr. Marta Valihorová, CSc.

oponent